

Betreft : Energietransitie (RES en TVW)
 Aan : Leden van de commissie Fysiek Domein
 T.b.v. : Commissie van woensdag 26 februari 2020
 Van : Bert Rebel
 Behandelaar: Ruud Zethof
 Datum : 6 februari 2020

Geachte leden van de commissie Fysiek Domein,

Ik wil u informeren over een aantal regionale zaken betreffende de energietransitie, te weten:

1. het proces van de Regionale Energie Strategie (RES);
2. informatie over status zoekgebieden, scenario's en kaarten in de concept RES;
3. vragen en antwoorden RES;
4. de positie van warmte in de RES;
5. de Transitievisie Warmte (TVW);
6. de verduurzaming van woningen in Gooi en Vechtstreek.

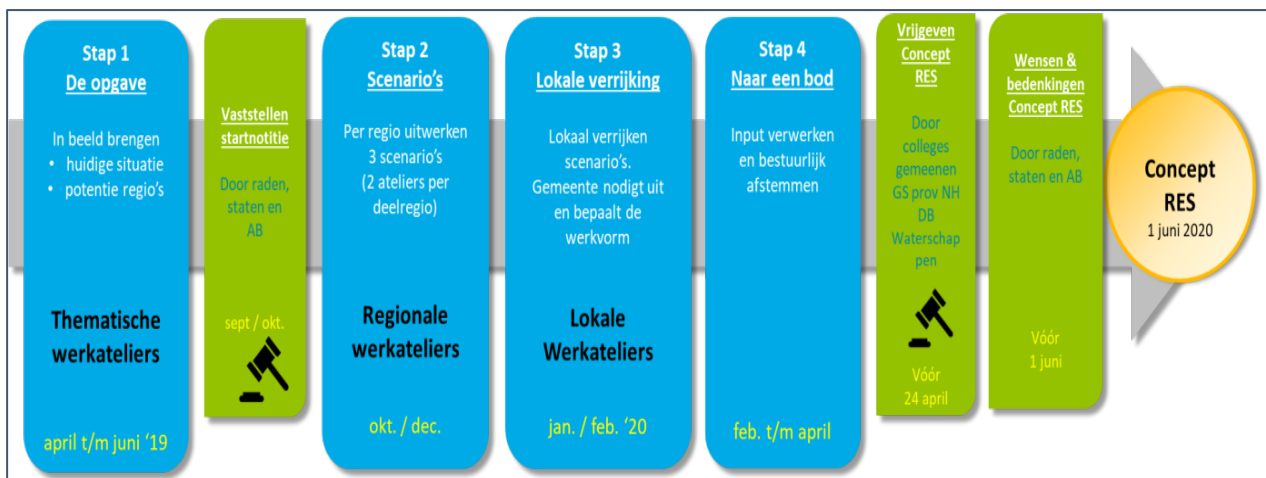
1. De Regionale Energie Strategie

Regio Gooi en Vechtstreek werkt aan een Regionale Energie Strategie (hierna RES) als een van de zes deelregio's binnen de RES-regio Noord-Holland Zuid. Iedere deelregio maakt een deel-RES die worden samengevoegd tot een conceptversie voor de energieregio Noord-Holland Zuid. Om een goed beeld te krijgen van het proces van de RES staat er op de website van de energieregio [uitleg met 3 verschillende animaties](#) en de meest gestelde vragen.

De concept RES

De stappen naar een concept RES ziet u in het onderstaande schema.

Lokale ateliers

We bevinden ons nu in stap 3. Vanaf december 2019 tot februari van dit jaar zijn in alle regiogemeenten bijeenkomsten georganiseerd waarin verschillende scenario's gepresenteerd zijn. Voor de regio Gooi en Vechtstreek zijn drie [scenario's](#) ontwikkeld. Deze zijn een hulpmiddel geweest om met elkaar het gesprek aan te gaan, zodat duidelijk wordt waar draagvlak voor is en waarvoor niet. De uitkomsten geven inzicht in wat op hoofdlijnen wel en niet wenselijk is. Dit is belangrijke input voor de volgende fase van het proces: het opstellen van de concept RES. Er wordt in stap 4 een eerste bod gedaan waarin alle opgehaalde informatie uit de stappen 1 t/m 3 wordt uitgewerkt. Het samenvoegen van de informatie tot een bod gebeurt door een consortium bestaande uit APPM, CE Delft, Tauw, Decisio en Generation Energy. Het programma RES NH-Noord en RES NH-Zuid zijn de opdrachtgever van dit consortium.

In het eerste bod, **de concept RES**, wordt ingegaan op:

- de mogelijkheden voor regionale opwek en daarmee bereikte CO₂-besparing;
- die mogelijkheden vertaald naar keuzes in zoekgebieden voor windturbines en zonnevelden;
- energiebesparing;
- inzicht in de beschikbare (rest)warmtebronnen, de warmtevraag en de bestaande en in ontwikkeling zijnde warmte-infrastructuur;
- de gevolgen voor de energie-infrastructuur;
- al gerealiseerde projecten en plannen.

De investeringskosten en economische effecten van de RES worden nog niet uitgewerkt in de concept RES. Dit wordt pas in de eerste definitieve versie van de RES, de RES 1.0.

Tijdsplanning, wensen en bedenkingen

De concept RES NH-Zuid, met daarin herkenbaar het aandeel van de Gooi en Vechtstreek, wordt voor het zomerreces door de colleges voorgelegd aan de gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen. De betrokken volksvertegenwoordigers kunnen wensen en bedenkingen kenbaar maken ten aanzien van de concept RES NH-Zuid. Voorafgaand aan dit moment wordt op 20 mei een bijeenkomst georganiseerd door de energieregio Noord-Holland Zuid waar alle betrokken raadsleden en afgevaardigden met elkaar in gesprek kunnen gaan. U ontvangt hiervoor een uitnodiging.

Uiterlijk 5 juli a.s. wordt de concept RES, aangeboden aan het Nationaal Programmabureau RES (hierna NP RES). Het NP RES legt de concept RES voor ter doorrekening aan het Planbureau voor Leefomgeving (PBL) en de netwerkbeheerders. Daarnaast beoordeelt het NP RES de concept RES op kwaliteit. De concept RES wordt ook voorgelegd aan de landelijke Commissie voor Milieueffectrapportage (MER) die een onafhankelijk advies uitbrengt over de milieueffecten. De resultaten van de kwantitatieve doorrekening, de kwalitatieve beoordeling en het advies van de commissie MER vormen input voor de verdere uitwerking van de concept RES naar de RES 1.0.

Wanneer	Wat
20 mei	Bijeenkomst voor raadsleden en afgevaardigden vanuit de energieregio Noord-Holland Zuid.
Voor het zomerreces	De concept RES wordt door de colleges voorgelegd aan de gemeenteraden, Provinciale Staten en de algemeen besturen van de waterschappen.
Uiterlijk 5 juli	De concept RES wordt aangeboden aan het Nationaal Programmabureau RES

Naar een RES 1.0

In de concept RES worden kaarten opgenomen met daarop zoekgebieden voor windmolens en/of zonnepanelen. Na de zomer worden de zoekgebieden, voor zover mogelijk, verder uitgewerkt in concrete locaties, projecten en plannings. Hierbij worden per zoekgebied specifieke stakeholders en belanghebbenden betrokken. Als blijkt dat een zoekgebied niet haalbaar of wenselijk is, dan kan het zoekgebied komen te vervallen. Eventuele keuzes hierover worden bij de besluitvorming door de gemeenteraden, Provinciale Staten en algemeen besturen van de waterschappen zichtbaar.

Alle wensen en bedenkingen van de raden, Provinciale Staten en het algemeen bestuur van de waterschappen komen in een nota van beantwoording waarin onderbouwd wordt aangegeven tot welke aanpassingen deze hebben geleid. Tot slot zal in de RES 1.0 een advies worden uitgewerkt met betrekking tot de uitvoering van de RES en hoe deze op te nemen in de instrumenten van de Omgevingswet.

Meer informatie over de RES

Voor meer informatie over de RES kunt u terecht op de websites van [de energieregio Noord-Holland Zuid](#) en het [Nationaal Programma Regionale Energiestrategie](#).

2. Informatie over status zoekgebieden, scenario's en kaarten in de concept RES

Tijdens en rondom de lokale ateliers worden veel vragen gesteld. Over hoe de zoekgebieden en de kaarten moeten worden geïnterpreteerd, wat scenario's zijn en hoe wordt omgegaan met beperkingen van de netcapaciteit, waardoor veel locaties niet geschikt zouden zijn voor lokale opwek met zon en wind. In het informatieblad (<https://energieregionhz.nl/app/uploads/2020/01/20200117-Informatieblad-energieregio-NHZ-over-zoekgebieden-scenarios-en-kaarten-landelijke-regelgeving-netcapaciteit-1.pdf>) staan antwoorden op deze vragen en wordt ingegaan op een punt waarover veel mensen zich zorgen maken, namelijk waarom in de concept-RES gewerkt wordt met de landelijke regelgeving voor de afstand van windturbines (omtrent veiligheid) tot woningen en niet de Provinciaal Ruimtelijke Verordening, die uitgaat van een grotere afstand.

3. Vragen en antwoorden RES

Ook in het document "Vragen en antwoorden Regionale Energiestrategie (RES) Noord-Holland Noord & Zuid" (<https://energieregionhz.nl/app/uploads/2020/01/20200123-FAQ-RES-NH.pdf>) vindt u veel informatie.

4. De positie van warmte in de RES

De regionale energiestrategie (RES) is vooral gericht op de opwekking van duurzame elektriciteit in de vorm van wind- en zonne-energie. Ook in de lokale ateliers is hierop ingezoomd. Toch speelt ook het thema warmte een rol in de RES. Tijdens de lokale ateliers zijn over de plek van warmte in het RES-proces vragen gesteld, bijvoorbeeld over het belang en de mogelijkheden van technieken als geothermie, aquathermie en waterstof. Wat hierbij meespeelt, is dat de raden van gemeenten in Gooi en Vechtstreek bij het vaststellen van de startnotitie RES hebben besloten om "de kansen voor geothermie en aquathermie als energiebron (eigenlijk: warmtebron) volwaardig mee te wegen" in de RES. De onderliggende vragen zijn: is de RES wel volledig en is er wel oog voor andere technieken dan wind- en zonne-energie? Hieronder wordt op de positie van warmte in de RES nader ingegaan.

RES in Klimaatakkoord

Het Klimaatakkoord bevat zo'n 600 afspraken op het gebied van de gebouwde omgeving, landbouw, industrie, mobiliteit en opwekking van elektriciteit. Een van die afspraken betreft de duurzame elektriciteitsproductie van 35 TWh op land in 2030. De RES is het instrument waarbinnen deze afspraak voor de komende 10 jaar wordt uitgewerkt. In het Klimaatakkoord staan verder allerlei afspraken over toekomstige warmtetechnieken voor de gebouwde omgeving als geothermie, waterstof, aquathermie, bijvoorbeeld over landelijke onderzoeksprogramma's, subsidies e.d. Omdat dit voor de gebouwde omgeving nog 'onbewezen' technieken tot aan 2030 zijn, worden deze in kwantitatief opzicht (hoeveel leveren deze technieken op aan duurzame warmte) niet in de RES doorgerekend.

Warmte in de RES

In kwalitatieve zin speelt warmte wél een rol in de RES. Keuzes op het gebied van warmte, bijvoorbeeld over de mate van woningisolatie en de warmtetechnieken, hebben namelijk invloed op de elektriciteitsvraag en -infrastructuur.

De landelijke handreiking RES stelt dat de RES o.a. een Regionale Structuur Warmte (RSW) moet bevatten. In de RSW moet staan welke (boven)regionale warmtebronnen (te weten restwarmte, biomassa, geothermie en aquathermie) waar aanwezig zijn, hoe deze benut kunnen worden en welke consequenties dit heeft voor de warmte-infrastructuur op regionaal niveau. Het gaat in de RSW dus om een beschrijving van het aanbod (bronnen) en de verdeling (infrastructuur) van regionale warmtebronnen. In de startnotitie RES (door de raad vastgesteld in september 2019) is dit eveneens zo beschreven. Zie onderstaande tekst:

Landelijke kaders voor de concept RES en RES 1.0

De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050. In de landelijke handreiking RES⁵ is beschreven uit welke onderdelen de RES bestaat. Aan de hand van de volgende criteria wordt de inzet van de regio kwantitatief door het Nationaal Programma RES gewaardeerd:

Opgave elektriciteit:

- A. Een vastgestelde ambitie van het te realiseren regionale aandeel van de landelijke opgave van 35 TWh
- B. Vertaling van de kwantitatieve ambitie onder A. naar ruimtelijke impact met:
 1. Projectlocaties van (geprojecteerde) energieprojecten onder het Energieakkoord (concept RES).
 2. Globale zoekgebieden ter invulling van de doelstelling van het Klimaatakkoord (concept RES).
 3. Concrete locaties ter invulling van de doelstelling van het Klimaatakkoord (RES 1.0).
 4. Projectlocaties ter invulling van de doelstelling van het Klimaatakkoord (RES 2.0).
- C. Een netwerkanalyse van de energie-infrastructuur die in samenspraak met netbeheerder is opgesteld. Hierin is het bestaand en toekomstig netwerk uitgewerkt, op basis waarvan locaties en zoekgebieden onder 1 en 2 zijn - of kunnen worden- aangesloten. In de netwerkanalyse zijn consequenties inzichtelijk gemaakt voor ruimtelijke inrichting, bekostiging, en planning

Opgave gebouwde omgeving:

- D. Een Regionale Structuur Warmte (RSW) met een geografisch en gevalideerd overzicht van alle bestaande en toekomstige duurzame warmtebronnen (restwarmte, biomassa, geothermie en aquathermie), de potentiële warmtevraag en overzicht van warmte-infrastructuur. Deze RSW is in samenspraak met de netbeheerder(s) en relevante (huidige en toekomstige) stakeholders ontwikkeld. In de RSW zijn temperatuur, capaciteit en vervangingsdata opgenomen (concept RES).
- E. Een beschrijving van de wijze waarop de beschikbare warmtebronnen en de potentiële warmtevraag naar verwachting op een logische, efficiënte en betaalbare wijze kan worden gekoppeld (indicatie in concept RES, uitwerking in RES 1.0).
- F. Op basis van de onder B genoemde afweging wordt een eerste regionale toewijzing van het warmteaanbod gemaakt. Hierin is inzichtelijk gemaakt welke consequenties de RSW heeft voor warmte-infrastructuur. Verdere uitwerking vindt plaats in de transitievisie warmte van iedere gemeente (2021 verplicht).

De RES maakt in de RSW echter geen keuzes over welke warmtevoorziening waar wordt toegepast. Deze keuze wordt door gemeenten gemaakt in de transitievisie warmte (TVW). De TVW (eind 2021) vormt de basis voor verdere uitwerking en concretisering in toekomstige wijkuitvoeringsplannen, waarin besluiten staan over het alternatief voor aardgas per wijk.

De RSW kan wel inzichten opleveren die meegenomen kunnen worden in de TVW. Dit geldt andersom ook. Na de RES 1.0 (april 2021) zal de RES periodiek (tweejaarlijks) worden geactualiseerd, onder meer door gegevens uit (nieuwe of geactualiseerde) TVW's en wijkuitvoeringsplannen op te nemen.

Samenvattend

De raden hebben het belang van aquathermie en geothermie bij de vaststelling van de RES onderstreept. Dit belang zal in de concept-RES (moeten) worden verwoord, ondanks dat dit welbewust geen onderdeel was van de lokale ateliers. Omdat de concept-RES input is voor de transitievisie warmte, zullen deze warmtebronnen ook daarin worden meegenomen.

Omdat zowel de RES (eens in de 2 jaar) als de transitievisie warmte (eens in de 5 jaar) worden geactualiseerd, is geborgd dat ook toekomstige innovaties zoals bijvoorbeeld waterstof worden meegenomen in beide documenten. Zo krijgt warmte een steeds concretere plek in de RES, de transitievisie warmte en, uitgewerkt in een concreet alternatief voor de wijk, de wijkuitvoeringsplannen.

5. De Transitievisie Warmte

In de meeste huishoudens is aardgas nu nog een vanzelfsprekende keuze voor verwarmen en koken. Daar komt de komende 30 jaar verandering in. Niet in één keer, maar geleidelijk door middel van een wijkgerichte aanpak. In het Klimaatakkoord staat dat gemeenten de regierol krijgen bij deze wijkgerichte aanpak. Hoe een gemeente dit oppakt en in welke wijk ze wanneer aan de slag gaat, beschrijft de gemeente in de Transitievisie Warmte. Voor de wijken of buurten die voor 2030 van het aardgas afgaan worden ook de mogelijke warmte-alternatieven bekend. In 2021 moet iedere gemeente een Transitievisie Warmte te hebben.

Voor bewoners, huis- en gebouweigenaren geeft de Transitievisie Warmte een eerste beeld van het stapsgewijze tijdspad richting aardgasvrij. Ook wordt voor de wijken waarin de gemeente vóór 2030 aan de slag gaat duidelijk welke toekomstige energievoorziening(en) kansrijk zijn, met een indicatie van de mogelijke kosten. Dit biedt huis- en gebouweigenaren perspectief om investerings- en verduurzamingsbeslissingen te nemen wanneer bijvoorbeeld de cv-ketel vervangen moet worden, of een nieuw kookfornuis wordt gekocht.

De rol van Regio Gooi en Vechtstreek

In februari 2020 starten de gemeenten in Gooi en Vechtstreek met het opstellen van de Transitievisies Warmte. Op regioniveau wordt een analyse gemaakt van de verschillende strategieën die moeten leiden tot aardgasvrije buurten. Hiervoor worden gemeentelijke, regionale en landelijke gegevens gecombineerd, waaronder de regionale energiekansenkaart. Parallel aan de analyse worden regionale wegingscriteria opgesteld om op transparante wijze te beslissen over de wijken die vóór 2030 van het aardgas af kunnen.

6. Inwoners helpen met verduurzaming van hun woning

In de komende 30 jaar moeten 115.000 woningen in Gooi en Vechtstreek worden verduurzaamd om in 2050 een CO₂-neutrale gebouwde omgeving te zijn. Dit komt neer op gemiddeld 3.800 woningen per jaar, oftewel ruim 10 woningen per dag.

Om te zorgen dat dit aantal wordt gehaald bundelen gemeenten, energiecoöperaties en regionale bouw- en installatiebedrijven hun krachten in een zogeheten 'ketensamenwerking en gebundelde dienstverlening', in het kort Energiedienstenbedrijf. Uitgangspunt is dat inwoners van voorlichting tot uitvoering worden geholpen om hun woning te verduurzamen.

Op 17 december 2019 tekenden de gemeenten en 14 lokale en regionale partners voor deze samenwerking. In de komende periode wordt verder gebouwd met het vormen van coalities van bouwbedrijven, de uitvoering van projecten door energiecoöperaties en komt er een showroom met technisch adviseurs. Ook worden op termijn modelwoningen ontwikkeld. Op 18 februari vindt een bijeenkomst plaats voor bouw- en installatiebedrijven in de regio om deze bedrijven te interesseren voor deelname. Zie [hier](#) voor meer informatie.

Met vriendelijke groet,

Bert Rebel